

Jiho česká univerzita v českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

SLUŽBA KAPLANA PRO MLÁDEŽ

Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Autor práce: Lucie Martanová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: třetí

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky kolektivu a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

20. 3. 2016

í í í í í í í í í í í

Lucie Martanová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Michalu Kaplánkovi, Th.D., za odborné vedení práce, cenné rady, připomínky a za jeho čas.

Dále děkuji všem kaplánům pro mládež, kteří se podíleli na mé výzkumné části.

V neposlední řadě patří poděkování všem blízkým, kteří mne při psaní práce podporovali a byli mi oporou.

OBSAH

Úvod	5
1 Základní pojmy	6
1.1 Mládeřl.....	6
1.1.1 Adolescence.....	7
1.1.2 Raná dosp ělost	8
1.1.3 Cílová skupina	9
1.2 Kaplan pro mládeřl.....	9
2 Úkoly kaplana pro mládeřl	11
2.1 Spolupráce.....	12
2.1.1 Spolupráce s kn ěřlmi	12
2.1.2 Spolupráce s eřolními spole ěnstvími a hnutími	14
2.1.3 Spolupráce s DCM a DCřiM a kaplany pro mládeřl na diecézní úrovni	15
2.1.4 Spolupráce s laickými zástupci za vikariáty.....	17
2.2 Podpora a koordinace.....	18
2.3 P ěímá pastora ění práce	19
3 Podmínky a nápl ěinností kaplan pro mládeřl ó výzkumné –et ění	21
3.1 Vymezení problému a cíl výzkumného –et ění	21
3.2 Metoda výzkumu - pr ěb ěh a fáze výzkumného –et ění	21
3.3 Výzkumný soubor.....	22
3.4 Metoda vyřhodnocování dat	22
3.5 P ěřprava výzkumného nástroje	22
3.6 Výsledky dotazníkového –et ění.....	23
3.6.1 Aktivita kaplan pro mládeřl	23
3.6.2 Práce kaplan pro mládeřl v závislosti na prost ědí.....	25
3.6.3 Spolupráce kaplan pro mládeřl se Sekcí pro mládeřl a DCM.....	28
3.6.4 Pastora ce mládeřle ěditele diecézního centra	29
3.7 Interpretace výsledk ě	30
Záv ěr	31
Seznam pouřřité literatury	32
Seznam p ěřloh	35
P ěřlohy	36
Abstrakt	37
Abstract	38

Úvod

K výběru tématu Služba kaplan pro mládež m vedlo několik podnětů. Prvním z nich byl vlastní zájem dozvědět se o tomto tématu něco více. Dalším podnětem bylo, že mnoho kaplan pro mládež znám osobně a jejich služba mi přišla vždy opravdu časově náročná, ale krásná a potřebná. Proto jsem si kladla otázky, zda všechno to, co dělají, opravdu musí dělat oni jako kaplani. Ale na otázky jsem nenacházela odpovědi. Proto doufám, že moje práce mi v tomto ohledu pomůže.

Cílem bakalářské práce je pastorálně teologická analýza práce kaplan pro mládež v ČR. Předpokladem k naplnění tohoto cíle je vymezení pojmu kaplan pro mládež, a to jak z hlediska funkce kaplana (podle církevního práva), tak i z hlediska cílové skupiny (mladí katolíci na území vikariátu/děkanátu).

Vymezení cílové skupiny je vnována první kapitola práce. Cílovou skupinou mládeže zde definuji především z hlediska vývojové psychologie. V této kapitole je také definována funkce kaplana pro mládež. Druhá kapitola obsahuje analýzu úkol kaplan pro mládež v České republice, jak jsou definovány v příslušném církevním dokumentu (Národní plán pastorační mládeže). Třetí kapitola přináší výsledky dotazníkového šetření mezi kaplany ve všech českých a moravských diecézích. Tyto výsledky jsou východiskem pro srovnání jejich reálné situace a činnosti s očekáváním církevních představených, jak je můžeme vyčíst z dostupné literatury.

Shrnutí výsledků a jejich vyústění v praktické návrhy najdeme v závěru práce. Protože funkce kaplana pro mládež se vyskytuje i v sousedních zemích, poučila jsem ve své práci pro srovnání také materiály o kaplanech pro mládež z Německa a z Rakouska.

1 Základní pojmy

A koliv m fleme tém po celé d jiny k es anství sledovat zájem církve o d ti a mladé lidi, který se projevoval katechetickou, vzd lávací a výchovnou inností, s pojmem pastora ce mládefe se setkáváme explicitn afl v posledních padesáti letech. N kte í chápou pastora ci mládefe spí-e jako kategoriální pastora ci, takfe do ní zahrnují v-echny pastora ní aktivity, které jsou zam ené na mladé lidi.¹ Jiní povaflují pastora ci mládefe za zp sob flivota církve, jehofl východiskem je reálný flivot mladých lidí, kte í se sami stávají aktivními initeli flivota církve.² V kaflém p ípad se m fle o pastora ci mládefe ó a tedy i o kaplanech pro mládefl ó hovo ít afl v posledním století, kdy povaflujeme mládefl za specifickou sociální skupinu. Vzhledem ke zvlá-tnostem této skupiny a s nimi souvisejícími poflavky na pastora ní pracovníky mezi mládeflí, musíme si nejprve ujasnit pojem šmládefló a jeho sou asné konotace.

1.1 Mládefl

Jednu v-eobecn uznávanou definici mládefe nenajdeme.³ Pokud se na mládefl díváme z hlediska sociologie, podobn jako J. Balík, v-ímneme si vnit ní plurality této vrstvy populace: šM fleme íct, fle se jedná o velmi rozmanitou skupinu, jejífl lenové flíjí v odli-ných pluralitních stylech.⁴

Obecn m fleme tvrdit, fle se definice mládefe li-í podle toho, zda se na mládefl díváme z pohledu právního, sociologického nebo psychologického.

Pokud bychom o pojmu šmládefló hovo íli z právního hlediska, m fleme ji definovat ve stejném smyslu jako d ti, tedy jako osoby mlad-í osmnácti let,⁵ to znamená neplnoleté jedince.

Spí-e sociologickou definici pojmu mládefl m fleme nalézt nap íklad v Pedagogickém slovníku, kde je mládefl definována jako šsociální skupina tvo ená lidmi ve v ku p íblifn od 15 do 25 let, kte í jífl ve spole nosti neplní role d tí, av-ak spole nost jim je-t nep iznává role dosp lých.⁶ Tato skupina šmá charakteristický zp sob chování a my-lení, jiný systém vzor , norem a hodnot. Kafldá generace mládefe reprodukuje n které kulturní hodnoty dané spole ností, jiné odmítá a vytvá í hodnoty nové.⁷

M. Martinek vymezuje šmládefló jako skupinu tvo enou z mladých lidí šod doby, kdy ukon íli základní vzd lání, afl do doby, kdy p evzali na sebe úplnou zodpov dnost a ve-keré úkoly dosp lých.⁸ Martinek tuto skupinu populace v kov vymezuje pom rn íroce: šV kov bychom do této kategorie mohli za adit mládefl od ukon ení základní -koly, tím m fleme po ítat 15 let, ale horní hranice se pohybuje mezi 20 ó 40

¹ Srov. LECHNER, M. *Pastoraltheologie der Jugend*. Geschichtliche, theologische und kairologische Bestimmung der Jugendpastoral der evangelisierenden Kirche.

² Srov. TONELLI, R. *Pastorale giovanile*. Dire la fede in Gesù Cristo nella vita quotidiana.

³ Srov. KAPLÁNEK, M. *Pastorace mládefe*, s. 14.

⁴ BALÍK, J. *Na cest s mladými*, s. 61.

⁵ Srov. MARTINEK, M. *Ztracená generace*, s. 23.

⁶ PR CHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*, s. 157.

⁷ Tamtéfl.

⁸ MARTINEK, M. *Ztracená generace*, s. 23 ó 24.

rokem. Jelikož se v dnešní době uzavírání manželství blíží k 30 rokem, tak bychom mohli za horní hranici pro mládež určit v k 30 let.⁹

J. Balík rozlišuje ve vymezení mládeže tzv. ontogenetické a sociogenetické hledisko. Ontogeneticky chápe mládež jako období přechodu mezi závislostí a relativní nezávislostí a svébytností dospívání, tedy jako období individuálního vývoje, ve kterém dochází k dotváření předpokladů jedince pro jeho reprodukci. Sociogeneticky definuje mládež jako soubor subkulturních znaků příznaků pro mládež, který souvisí s určitým historickým obdobím, jeho podobou a proměnami (sociogenetické hledisko).¹⁰

M. Kaplánek definuje mládež tak, že shrnuje uvedené aspekty mládeže do tří pohledů sociologického, psychologického a kulturního.¹¹

Teologickou reflexi mládeže můžeme najít u Jana Pavla II., například v apoštolském listu *Dilecti amici* (1. 9) z 31. 3. 1985, který cituje ve svém příspěvku v časopise *Budoucnost církve* hradecký arcibiskup W. Polak:

*Mládež není jen období života, které je spojeno s určitým v kterém, ale také vymezený čas, který Prožítelnost svěřuje každému člověku jako úkol. V tomto období člověk hledá odpověď na zásadní otázky, jako onen mladík, o něm mluví se písmem v evangeliu; neptá se jen po smyslu života, ale hledá i konkrétní projekt, podle něhož by začal budovat své život. A právě to je nejpodstatnější rysem mládeže. Mládež je specifické období, v němž se formují otázky a odpovědi: nesmělé i naléhavé, vhodné i nepřijemné; v každém případě otázky velmi osobní.*¹²

Papež Jan Pavel II. miloval mládež a uváděl si jedinou možnost mládeže, které neznámá jen přirozený mezilidský vztah během života. Je to zároveň doba dávána Prožítelností každému člověku jako úkol.¹³

Pohledem na to, kolik vymezení pojemů mládeže a mládeže jsme se pokusili ilustrovat rozmanitost pohledů na fenomén mládeže. Vzhledem k této rozmanitosti jsme se rozhodli pro účely této práce zahrnout do zkoumané skupiny mládeže část populace ve věku 15-26 let. Z pohledu vývojové psychologie si toto období můžeme rozdělit na dobu adolescence a rané dospívání.

1.1.1 Adolescence

Podle Vágnerové můžeme vymezit období adolescence v věku 15-20 let:¹⁴ je to období škomplexnější psychosociální proměny, v níž se osobnost dospívajícího i jeho společenská pozice.¹⁵ Pavlas a Vařutová vymezují toto vývojové období pomocí dvou sociálních mezníků. Prvním je ukončení povinné školní docházky, druhým ukončení profesní přípravy.¹⁶ Tento mezník se však stále více posunuje do vyšší věku jedince. Po ukončení profesní přípravy se člověk stává finančně nezávislý na rodině. Finanční nezávislost je považována za další znak dospívání.¹⁷ Z právního hlediska je

⁹ MARTINEK, M. *Ztracená generace*, s. 23 a 24.

¹⁰ Srov. BALÍK, J. *Na cestě s mladými*, s. 62.

¹¹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Pastorace mládeže*, s. 14.

¹² POLAK, Wojciech. Církev v dialogu s novými generacemi v aktuálním kontextu naléhavě vyžadujícím výchovu, str. 14. In *Budoucnost církve*, 2/2015, s. 14-27.

¹³ CLEMENS, J. *Nasazení církve pro mladé od Jana Pavla II. k papežovi Františkovi*, s. 9.

¹⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dospívání a dospívání*, s. 324.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ PAVLAS, I., VAŘUTOVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Pro studenty učitelství a vychovatelství*, s. 95.

¹⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dospívání a dospívání*, s. 324 a 325.

významným mezníkem dosplosti dovršení 18 let, tzn. dosažení plnoletosti a nabytí plné právní odpovědnosti za své jednání.¹⁸

Erikson definoval období psychosociálního vývoje na základě krizí, které mají jedinci v jednotlivých obdobích překonávat. V období adolescence se jedná o souboj mezi identitou a šizmatkem. Dojde-li k přežití tohoto vnitřního rozporu, získává člověk celistvou představu o sobě jako o jediné osobnosti.¹⁹ Celkově považujeme adolescenci za období hledání a rozhodování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměny, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralější formu vlastní identity.²⁰

1.1.2 Raná dosplost

Ani dosažení dosplosti nelze jednoznačně vymezit. Dosažením plnoletosti se stává jedinec dospělým po právní stránce.²¹ Přesto často zůstává stále ekonomicky závislý na rodičích a zpravidla si ještě nevybudoval vlastní existenci. Proto se pro období od dosažení právní dosplosti do převzetí plné samostatné odpovědnosti za svůj život používá pojem raná dosplost. Některé autory ranou dosplostí vymezují období od 20. roku života do cca 25 let,²² jiní posouvají konečnou hranici tohoto období mnohem dál, některé až do 40 let.²³

*ŠMezi hlavní znaky dosplosti patří: osamostatnění, člověk má relativní svobodu v rozhodování, přijímá zodpovědnost za své rozhodování a chování. Získává v této době sebejistotu a sebedůvěru s realistickým odhadem vlastních sil a kompetencí. Dokáže lépe ovládat své emoce a jednání. Přestává být závislý na své původní rodině. Jeho vztah s rodiči je klidnější. Nejvýznamnější jsou symetrické (rovnoprávné) vztahy s vrstevníky. Dospělý člověk je připraven zvládnout párové soužití. Postupem času je schopen splnit také požadavky rodičovské role. Zralost vztahů se projevuje také v profesní oblasti (zvládnutí interakce s lidmi v nadřazeném postavení). Osamostatnění je podmíněno ekonomickou nezávislostí.*²⁴

Erikson považuje za základní psychosociální úkol jedince v období rané dosplosti dle svého druhému člověku, naučit se jej přijímat a sdílet s ním život. Tento úkol označuje pojmem *intimita*.²⁵ Vedle pojmu *intimita* užívá Erikson také pojem láska: Šléta intimity a lásky jsou jasná a plná tepla a slunečního svítu. Milovat a nalézat se v druhém znamená, přinést naplnění a potěšení.²⁶

¹⁸ PAVLAS, I., VAŠUTOVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Pro studenty učitelství a vychovatelství*, s. 95.

¹⁹ Srov. PAVLAS, I., VAŠUTOVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Pro studenty učitelství a vychovatelství*, s. 41.

²⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 321.

²¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II. dosplost a stáří*, s. 9.

²² Srov. PROJEKT 21, *Etapy vývoje člověka*, [online].

²³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II. dosplost a stáří*, s. 9.

²⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II. dosplost a stáří*, s. 10 a 11.

²⁵ ERIKSON, H., E. *Životní cyklus rozvoje a dokonění. Devět věkových období*, s. 38, s. 61.

²⁶ ERIKSON, H., E. *Životní cyklus rozvoje a dokonění. Devět věkových období*, s. 114.

1.1.3 Cílová skupina

Za cílovou skupinu, ke které jsou posláni jednotliví kaplani pro mládež, máme tedy považovat mladé lidi v období adolescence a rané dospělosti, kteří jsou církevně socializováni v rámci farností nebo jiných společenství jednoho vikariátu, resp. děkanátu.

Vzhledem k tomu, že mladí lidé se v tomto období zpravidla rozhodují o zásadním směrování svého života, má se všeobecně za to, že potřebují určitě osobní a duchovní doprovázení. Některým se domnívají, že by měli mít duchovního v děci, autoritu, patřit do nějakého společenství a cítit, že s nimi někdo sdílí jejich pocity. Existuje řada oblastí, v nichž potřebují radu a výměnu zkušeností (volba povolání, výběr střední školy, vysoké školy i zaměstnání).

Jestliže spolu tyto lidé tvoří společenství, prožívají společné akce, výlety, ale i víru. Společenství je velmi důležitá pro mladé lidi. Slovo „společenství“ (ve smyslu biblického *koinónia* patří v českém katolickém prostředí mezi hojně užívaná slova). Vzhledem k tomu, že v rámci této práce nemáme tomuto pojmu v nově dostatek prostoru, rozhodli jsme se, že jej budeme jen používat v tom smyslu, jak se běžně v českém katolickém prostředí chápe:

„Společenství je tedy skupina v děci, kteří vytvářejí vzájemné intenzivní vazby a společně žijí víru. Inspirují se Božím slovem, které společně tou, uskutečňují, sdílují si osobní zkušenosti z života s Bohem, studují víru a nejrůzněji s ní spolupracují. Jedná se o setkání s přáteli kvůli Kristu a s Kristem.“²⁷

Ve společenství hraje velkou roli také to, kdo ho vede. Zda ho vede kněz, či se scházejí mladí lidé bez kněze. Pokud se scházejí mladí lidé sami, předpokládá se, že se ve skupině objevuje člověk, kterého druzí nazývají animátor. Výraz „animátor“ je odvozen z latinského slova *anima* = duše. Animátor by měl být tedy člověk, který do společenství, skupiny přináší ducha a dech života.²⁸ Měl by být nápomocný kaplanovi pro mládež, řídit z víry, povzbuzovat mladé, formovat své vrstevníky, účastnit se setkání animátorů, aby i oni mohli z něho čerpat.²⁹ Vzhledem k tomu, že tato práce je bakalářskou prací studijního oboru Pedagogika volného času na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, považujeme za vhodné připomenout, že se výraz animátor v českém katolickém prostředí nepoužívá ve stejném smyslu, jako v pedagogice volného času.³⁰

1.2 Kaplan pro mládež

V římskokatolické církvi je kaplan jednou z funkcí, která je knězem jmenován svým ordinárem.³¹ Vymezení funkce i způsob jmenování jsou stanoveny církevním právem, jehož základním dokumentem je Kodex církevního práva (dále jen CIC).³² Současný CIC nabyl účinnosti 27. 11. 1983 a nahradil tak CIC z roku 1917.

²⁷ ED. BALÍK, J. *Dar společenství církve*, s. 35.

²⁸ BALÍK, J. *Na cestě s mladými*, s. 305.

²⁹ Srov. dotazníky od kaplanů pro mládež v české republice k bakalářské práci, 9.3.2016.

³⁰ Blíže k této problematice: DUDOVÁ, Anna; KAPLÁNEK, Michal; MACK, Richard. Mnohotvarý fenomén animace. In *Pedagogická orientace*, 21(2011)284-304.

³¹ Slovo „ordinář“ znamená šéfový církevní představený, zpravidla biskup, opat nebo vyšší ekleziální představený.

³² CIC je zkratka latinského názvu *Codex iuris canonici*.

V CIC je kaplan definován jako kněz, specializovaný na zvláštní službu o například se jedná o lodní, vzešké, nemocniční, vysokoškolské a jiné kaplany. Kaplan jako takový je vyjmut z hierarchie a na základě své služby se zodpovídá přímo biskupovi nebo jinému pověřenému hodnostáři. Věchách je možné, aby jeden kněz byl farním vikářem (má farnosti, zodpovídá se svému nadřízenému faráři) a zároveň kaplanem pro určitou skupinu lidí.³³

Význam slova škapano je v české tradici stále zařít jinak, než jak jej definuje CIC. Dle české tradice je kaplanem obvykle mřen farní vikář. Jedná se o knze, který pomáhá faráři v konkrétní farnosti/farnostech, kam je jmenován diecézním biskupem.³⁴ Podle CIC je kaplan šknez, kterému je natrvalo alespoň z části svěřena pastorační péče o on které společnství nebo zvláštní skupinu křesťanů.³⁵ U škaplana pro mládeř tvoří tuto šzvláštní skupinu křesťanů " mladí katolíci, kteří řijí na území, pro něž je kaplan jmenován (viz 1.1.3 Cílová skupina).

V rámci katolické církve existuje teritoriální správní rozdělení, jehož základem jsou diecéze (obdobně kraj). Ty se pak dělí na nižší právní celky podobné okresům, které nesou v různých zemích různé názvy. V české církevní provincii se tento územní celek nazývá vikariát, v moravské církevní provincii dekanát. V dalším textu budeme v zájmu zjednodušení uřívát zpravidla jen českou verzi označení tohoto územního celku, tedy švikariát, resp. švikariátň. Moravskou verzi (šdekanát, resp. šdekanátň) budeme uřívát pouze v citacích z moravského prostředí anebo tam, kde je obsahově významné rozdělení mezi moravskou a českou církevní provincii.

Kaplan pro mládeř je tedy kněz jmenovaný biskupem a jeho úkolem je pomáhat v pastoraaci mladých lidí na území určitého vikariátu. Problematické je, že funkce kaplana pro mládeř není spojena s jasně definovaným úvazkem. Zpravidla tuto funkci vykonává kněz, který je souasně farářem, farním vikářem nebo administrátorem nějaké farnosti, takže práce kaplana je špráce navíc. Tato situace je zřejmě malým pořtem kněží. Mřeme ji pozorovat jak v české republice, tak i v sousedních zemích. Například v Rakousku díky nedostatku kněží je stále méně kněží k dispozici pro mládeř a v řinu řinností v pastoraaci mládeře realizují laici.³⁶ Proto je velmi málo kaplanů, kteří jsou aktivní mezi mládeřmi, spíše se jedná o knze, kteří p řicházejí do Rakouska z jiných zemí a pomáhají v rakouských diecízích.³⁷

Dalším problémem v české církvi je nedostatečně vymezení pastoračních úkolů kaplana pro mládeř. Prakticky jediným dokumentem, kde je tato funkce pro ně prostě vymezena, je Pastorační plán Sekce pro mládeř české biskupské konference, z něhož vycházíme v dalším textu.³⁸

³³ Srov. TRETERA, R., J. *Církevní právo*, s. 116.

³⁴ Srov. HRDINA, A. *Kanonické právo*, s. 249.

³⁵ Srov. *Kodex kanonického práva* (dále jen CIC 1983), kán. 564.

³⁶ Srov. *Konzept für die Kinder- und Jugendseelsorger auf Dekanatsebene*. Diözese Innsbruck.

³⁷ Srov. MÜNZNER, M. *Bachelor-Arbeit*, Linz, 31.3.2015, e-mail nepublikovaný rukopis.

³⁸ *Pastorační plán Sekce pro mládeř české biskupské konference*. Praha: Sekretariát BK, 2002.

2 Úkoly kaplana pro mládež

Pastorační plán Sekce pro mládež české biskupské konference explicitně definuje úkoly kaplana pro mládež a stanoví předpoklady ke kvalitnímu plnění těchto úkolů. Přesto jsou formulace bez dalšího vysvětlení málo konkrétní. V přiloze k této práci je doslovný text odstavce 5.3.6 Pastoračního plánu Sekce pro mládež BK. Na tomto místě jsme si dovolili obsah textu strukturovat do 9 úkolů a 3 předpokladů.

Úkoly:

1. Zastávat pozici duchovního doprovázejícího a napomáhat mladým lidem v hledání jejich životní cesty.
2. Navštěvovat kněze ze svého vikariátu a hovořit s nimi o mládeži v jejich farnostech a o vyvstávajících možnostech o práci s mladými lidmi.
3. Pravdivě a nezkresleně jim předávat hodnoty evangelia a zároveň toto vše inuit vhodnou formou.
4. Mezi povinnostmi kaplana patří také seznamovat kněze při vikariátních konferencích se situací pastorace mládeže a s innostmi plánovanými ve vikariátu i na diecézní, národní a mezinárodní úrovni.
5. Pomáhat farním skupinám mládeže ve spolupráci s místním duchovním správcem zejména při výběru a formaci animátorů, podporovat vznik těchto skupin a jejich začlenění do života farnosti.
6. Také mezi jeho úkoly patří, aby spolupracoval a koordinoval službu mládeže s eholními společnostmi a hnutími, pokud ve vikariátu mezi mládeží působí.
7. Kaplan by se měl účastnit pravidelných formálních a studijních setkání pracovníků pro mládež.
8. Mezi další povinnosti patří spolupráce s diecézním centrem pro mládež a diecézním centrem života mládeže a účast na pracovních setkáních kaplanů pro mládež na diecézní úrovni.
9. V neposlední řadě má spolupracovat s laickými zástupci za vikariát.
Kaplan pro mládež by ve své službě měl splňovat úkoly, které jsou zmíněny výše.

Kromě těchto úkolů musí kaplan pro mládež také splňovat určité předpoklady a ty mi jsou:

- a. Být vnímavý k potřebám této věkové skupiny a naslouchat mladým.
- b. Podrobně zmapovat situaci mládeže ve farnostech.
- c. Zúčastňovat se studia a formace, kterou zajišťuje Sekce pro mládež české biskupské konference speciálním kursem.³⁹

Uvedených devět úkolů kaplana pro mládež můžeme rozdělit do tří základních oblastí innosti, kterými se budeme dále zabývat. Pokusíme se v dalších materiálech hledat vysvětlení, co se pod tyto požadavky skrývá a jak je možné je chápat.

Jedná se o tyto oblasti:

- Spolupráce
- Podpora a koordinace
- Přímá pastorační práce

³⁹ Srov. *Pastorační plán Sekce pro mládež BK*, s. 22 a 23.

Pokud uvážujeme o spolupráci, od kaplana se očekává, že bude spolupracovat s kněžími a mluvit s nimi o mladých lidech a o nabídkách pro mládež a bude pomáhat při výběru a formaci animátorů. Dále se od něj očekává, že bude spolupracovat s ehoelními společenstvími a hnutími, s DCM, DCfM a kaplany pro mládež na diecézní úrovni, jakož i s laickými zástupci z daných kanátů.

Podpora a koordinace znamená, že kaplan podporuje mladé v jejich životě ve svém vikariátu, resp. daném kanátu, podporuje a koordinuje vznik skupin mládeže a jejich zapojení do života farností.

Přímá pastorační práce kaplana pro mládež spočívá v osobním kontaktu s mladými lidmi své obce.

V dalších kapitolách se budeme detailně zabývat touto oblastí činnosti kaplana pro mládež, abychom si v praktické části této práce posléze ověřili, do jaké míry je tento model funkční a požadavky splnitelné.

2.1 Spolupráce

Pastoračním plánem sekce pro mládež předpokládá, že kaplan pro mládež je osoba, která podněcuje a koordinuje spolupráci všech církevních subjektů ve vikariátu (daném kanátu), které pracují s mládeží. V dokumentu se zdůrazňuje spolupráce kaplana pro mládež s jednotlivými subjekty i s kněžími odpovědnými za farní pastorační práci, s komunitami ehoelními a církevních hnutí a s organizacemi, například jednotlivci odpovědnými za pastorační mládež na diecézní úrovni (DCM, DCfM, laičtí zástupci vikariátu, resp. daných kanátů).⁴⁰ Tato kapitola v nově vydané spolupráci jako úkol kaplana pro mládež je rozdělena podle typu osob i dalších subjektů, s nimiž má kaplan spolupracovat.

2.1.1 Spolupráce s kněžími

Pastoračním plánem Sekce pro mládež předpokládá, že kaplan pro mládež bude spolupracovat s kněžími svého vikariátu (daného kanátu) jak v rámci osobních kontaktů a návštěv v farnostech, tak i v rámci vikariátních konferencí a jiných setkání. Ani pastoračním plánem, ani jiná směrnice však neevidují, jakými pravidly se spolupráce řídí, kdo má šplovní slovo a jakou váhu má vbec slovo kaplana pro mládež. Zdá se, že Pastoračním plánem připomíná na to, že vlastním pastorem jednotlivého mladého člověka je farář (resp. administrátor) jeho farnosti. Proto spolupráce kaplana s jednotlivými duchovními správci není vždy snadná. Potenciální problémy v komunikaci duchovních správců farností s kněžími zodpovědnými za pastorační mládež na diecézní, například vikariátní úrovni jsou zmíněny v závěrečném dokumentu Plenárního sněmu katolické církve v Řech z r. 2005.⁴¹ Mezi nejdůležitější povinnosti kaplana tedy patří komunikace s odpovědnými duchovními správci o mladých lidech z jejich farností i o plánovaných aktivitách pro mladé lidi na úrovni vikariátu nebo diecéze. Cílem komunikace je synergie aktivit (nemá smysl těžit síly, spíše přispívat každým svým dílem ke společnému cíli).

⁴⁰ Srov. *Pastorační plán Sekce pro mládež BK*, s. 30 a 31.

⁴¹ *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*. Závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v Řech. Kostelní Vydání: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 64, čl. 192.

Slovo spolupráce je v pastoračním plánu zastupujícím výrazem pro animaci kněží⁴², pro informaci o aktivitách pro mládež, koordinaci práce s mládeží, ale i pro vlastní podíl kaplana na pastorační mládeži (kaplan má pomáhat při výběru animátorů a podporovat vznik animátorských skupin). Přitom však není jasné, zda je kaplan pro mládež v roli faráře⁴³ v roli specialisty, kterému je svěřena kategoriální pastorační mládež, nebo v roli metodického poradce či supervizora, či dokonce nadřízeného.

Přes tuto nejasnost může kaplan pro mládež rozvíjet alespoň tři významné role: roli animátora, informátora a pastýře. Realizace tvrdé role o role koordinátora je složitější, protože koordinace předpokládá rozhodovací pravomoc. Výraz koordinátor předpokládá, že ten kdo koordinuje je v-estraný, schopný strategického a souvislostního myšlení.⁴⁴ Koordinátor je šosobnost se schopností směřovat ostatní ke společnému cíli.⁴⁵

Pokud má kaplan pro mládež s kněžími hovořit o mládeži v jejich farnostech a konzultovat s nimi možnosti, které se pro práci s mládeží nabízejí, předpokládá se oboustranná komunikace, kdy kaplan na jedné straně mapuje situaci mládeže ve farnostech⁴⁶, takže se dozvídá něco od samotných kněží, a na druhé straně kněží pomáhá objevovat další možnosti práce s mládeží.

Toto odkrývání skrytého potenciálu je základním znakem animace, tak jak jej definuje Kaplánek:

*Š Animace jako práce s komunitou obyčejných lidí je vlastně objevením života, který v těchto lidech dříve má, kreativního potenciálu, který může být osvobozen a vydávat plody. Animace jako výchovné doprovázení je spojitá s tím, že tento potenciál nejen probudí, ale také pomůže rozvinout a usměrnit.*⁴⁷

Zdá se, že slovo animovat nahradilo jak v italském, tak později i v českém a slovenském katolickém prostředí slovo vést, a to především v těchto případech, kdy se od iniciátora aktivit očekává spíše dodání obsahových podnětů a probuzení nadšení, nežli přímé vedení. Role animátora tedy předpokládá osobní vztah kaplana k jednotlivým faráři a součástí jeho předloženou autoritu.⁴⁸

Předpokládá se, že faráři i kaplanovi pro mládež sdělují, co pro mládež sami organizují či například jestli organizují nějaké víkendové akce pro mládež, setkání ministrantů.⁴⁹ Dále by kaplana pro mládež mělo zajímat, jaké možnosti kněží mládeži nabízejí, jestli s nimi tráví čas, či zda je podporují k vytváření společenství ve farnosti. Pokud je k vytváření společenství podporují, tak je důležité, aby kaplan znal také další okolnosti, jako například kde se společenství schází, jestli kněží nabízí možnost scházet se u něho na farnosti a zda se sám společenství účastní, či kdo ho vede atp.

⁴² Na tomto místě chápeme pojem animace tak, jak jej chápe pedagogika volného času, totiž jako odúevování a povzbuzování, které směřuje k probuzení a využití dosud nevyužitého nebo možná ani neobjeveného potenciálu, který v sobě mají ti, s nimiž pracujeme (srov. KAPLÁNEK, Michal. *Animace*. Praha: Portál, 2013, s. 14-15), v tomto případě kněží pracující ve farní pastorační.

⁴³ Pro označení kněží ve farní pastorační používám pojem šfarář, a koliv se jedná nejen o faráře, nýbrž také o administrátory a farní vikáře (kaplany); v tina z těchto kněží pastorační je samostatná o nějakou farnost, a koliv nemají titul faráře.

⁴⁴ PLAMÍNEK, J. *Vedení lidí, tým a firem. Praktický atlas managementu*, s. 98.

⁴⁵ DUCHOV, B., FRÁNKOVÁ, J. *Management: Integrace Tvrdých lidských prvků řízení*, s. 227.

⁴⁶ Srov. *Pastorační plán Sekce pro mládež BK*, s. 30.

⁴⁷ KAPLÁNEK, M. *Animace*, s. 14 a 15.

⁴⁸ Srov. tamtéž, s. 41 a 42.

⁴⁹ Pro zjednodušení zde používáme výraz šfarář i pro administrátory a jiné duchovní, kteří mají zodpovědnost za farnost nebo podobné společenství v rámci, třeba kolem ve stejné kapli či filiálního kostela.

Druhou rolí, kterou má kaplan plnit, je role informátora: má šp i vikariátních konferencích seznamovat kn ze se situací pastorace mládeže a s innostmi plánovanými ve vikariátu i na diecézní, národní a mezinárodní úrovni.⁵⁰ M l by je tedy informovat například o tom, zda se nechystají otevírat r zné kurzy pro mládež, které by mohli kn flí nabídnout mládeži. P íkladem kurz m fle být kurz animátor . Dal-ím kurzem m fle být t eba -kola modlitby a podobn .⁵¹ P edpokládá se, fle kaplan informuje p edev-ím o diecézních poutích, celostátních setkáních a sv tových dnech mládeže, tedy o aktivitách, které v t-inou koordinují diecézní centra mládeže, p íp. Sekce pro mládež BK.

T etí rolí, do níž se promítá téma spolupráce, je vlastní role pastý e, tedy kn ze, který sám realizuje pastora ní innost mezi mládeží a má s mladými lidmi osobní vztahy. Celá koncepce pastorace mládeže v eské republice považuje tuto p ímou pastora ní innost za klí ovou. Proto o ní pojednáme ve zvlá-tní kapitole.

2.1.2 Spolupráce s eholními spole enstvími a hnutími

Dlouholetý editel Sekce pro mládež BK Jan Balík zd raz uje význam církevních hnutí a eholních spole ností pro pastorační mládeže. Jejich místo v systému pastorace mládeže v eské katolické církvi popisuje takto:

*š Církevní hnutí p íná-ejí sv flí vanutí Ducha Svatého. Ani ona se nevyhnu lidským slabostem, ale v zásad se lze z jejich existence jen radovat.š*⁵²

Kaplánek v-ak poznamenává, fle v t-ina ád a hnutí se p íli- neli-í strukturou nabídky mládeži:

*š Jednotlivé ády a hnutí se p íli- neli-í v rozsahu nabídek. Jedná se zde ó podobn jako u skupin diecézních a farních ó v t-inou o t i základní formy práce: pravidelná setkávání skupin mládeže, prázdninové pobyty a víkendová setkání.š*⁵³

Mezi eholní spole nosti, které jsou aktivní v oblasti pastorace mládeže, m fleme adit jak flenské tak muflské ády a kongregace. Z flenských ád jsou to například Kongregace Dcer Panny Marie Pomocnice nebo Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Naproti tomu mezi muflské ády pat í ád men-ích brat í kapucín , ád Premonstrát , Salesiáni Dona Boska, Kongregace brat í Nejsv t-j-í Svátosti (petrini).⁵⁴ Na pastorační mládeže se ov-em podílejí i ty eholní spole nosti, které nevyvíjejí soustavné aktivity v tomto sm ru. Nez ídka nabízejí mladým lidem možnost bydlení v klá-terech, zú ast ují se aktivit, kam jsou zváni, aby mladým lidem ukazovali cestu, na kterou se oni vydali s Ježí-em Kristem.⁵⁵

Papeř Jan Pavel II. podporoval vznik nových hnutí. Kardinál Joseph Ratzinger tehdy vznik nových hnutí komentoval takto: šJestliffe se nová církevní hnutí pokorn za adí do flivota místní církve a budou srde n p íjata biskupy a kn flími do diecézních a farních struktur, vytvo í tato hnutí v pravém slova smyslu skute ný Boflí dar pro novou evangelizaci a misijní práci.š⁵⁶

⁵⁰ Pastora ní plán Sekce pro mládež BK, s. 30.

⁵¹ Srov. FARNOST BRNO - flIDENICE, *šKola modlitby*, [online].

⁵² BALÍK, J. *Na cest s mladými*, s. 175.

⁵³ KAPLÁNEK, M. *Pastorace mládeže*, s. 97.

⁵⁴ Srov. CIRKEV: KATOLICKÁ CÍRKEV V ESKE REPUBLICI, *ády a kongregace*, [online].

⁵⁵ Srov. rozhovory se 4 kaplany pro mládež na Diecézním setkání mládeže (dále jen DSM) v eských Bud jovicích, 27. 3. 2015.

⁵⁶ BALÍK, J. *Na cest s mladými*, s. 175.

Domníváme se, že v České republice církevní hnutí splnila očekávání kardinála Josepha Ratzingera a stala se obohacením místních (farních) společenství. Je ovšem třeba respektovat specifika jednotlivých komunit, jak o tom pojednává i Pastorační plán Sekce pro mládež BK:

„Komunity a hnutí obohacují pastoračníinnost církve svým západem pro Boha, dobrou duchovní formací a připraveností, v kterých svých len ke službě universální nebo lokální církvi. V rámci místní církve mají spolupracovat na pastoračních úkolech. Pracují podle vlastních charismat a nabízejí specifickou formaci. Jejich služba je nenahraditelná zvláště v n kterých obtížných regionech, v setkání s rizikovými skupinami mládeže a v oblasti zaměřené na specifická povolání podle jednotlivých charismat.“⁵⁷

2.1.3 Spolupráce s DCM a DCfM a kaplany pro mládež na diecézní úrovni

Jak již bylo zmíněno výše, měl by kaplan pro mládež seznamovat kněze svého vikariátu s aktivitami, které jsou pořádány na diecézní úrovni.⁵⁸ Tyto aktivity jsou v téžinou pořádány Diecézním centrem pro mládež.

„Diecézní centrum pro mládež (dále jen DCM) je biskupem pověřeno pastorační mládeže v diecézi. Tvoří je kněz a mladí laici, kteří jsou k této službě jmenováni diecézním biskupem. Znamená to, že jménem biskupa a v jeho intencích vyvíjejí pastoračníinnost na co nejširší a nejobecnější rovině.“⁵⁹

DCM se nachází v sídlech diecézí. Na pracovníky DCM jsou kladeny poměrně vysoké nároky: *„Pracovníci DCM svou službu na diecézní úrovni musí chápat jako službu církvi, konat ji nezištně, snažit se o otevřenost vůči všem a být pozorní, aby jejich působení nebylo záležitostí pouze té nebo oné spirituality.“⁶⁰*

Mezi úkoly DCM vztahujících se k mládeži patří:

1. Zprostředkovávat kontakt mezi biskupem a mládeží v diecézi, zvláště skrze diecézní setkání mládeže a světové setkání mládeže v diecézích a zahraničí.
2. Neustále se seznamovat se situací mládeže a společnosti, ve které mladí lidé žijí.
3. Podporovat základní společenství (ve farnostech, na kolech atd.)
4. Podporovat mladé lidi zvláště tam, kde se o ně nikdo nestará.
5. Napomáhat ke vzniku nových společenství.
6. Podporovat mladé lidi v diecézi osobními návštěvami a různými programy.
7. Podporovat aktivitu mladých lidí v jednotlivých farnostech prostřednictvím formálních programů.
8. Zajímat se o jednotlivé mladé lidi, zejména tam, kde se o ně nikdo nestará.

⁵⁷ Pastorační plán Sekce pro mládež BK, s. 34

⁵⁸ Srov. BRNO SIGNÁLY: DIECEZNÍ CENTRUM MLÁDEŽE, *Kaplani pro mládež*, [online].

⁵⁹ Pastorační plán Sekce pro mládež BK, s. 27.

⁶⁰ Pastorační plán Sekce pro mládež BK, s. 27-28.

9. P ipravovat a zaji- ovat pravidelná setkání animátor diecéze, jejich formaci a vzd lání, a to ve spolupráci se Sekcí pro mládefl BK, kde probíhá vzájemná vým na zku- eností mezi diecézními i dal- ími subjekty, které se v nují mládeffi, a odkud se erpá inspirace, materiály a mezinárodní zku- enosti.

10. P ipravovat kaplany pro mládefl (eventueln vikariátní pastora ní asistenty pro mládefl) a laické zástupce za d kanáty pro jejich innost v d kanátech nebo vikariátech a podporovat je prost ednictvím studijn - forma ního kurzu Sekce pro mládefl BK.⁶¹

Mezi dal- í úkoly m fleme za adit také spolupráci s ostatními DCM v eské republice na spole ných aktivitách i udrflování a spolupráci se zástupci ze zahrani í.⁶²

Celkov m fleme hodnotit uvedené úkoly jako velmi ambiciózní. Dle dosavadních zku- eností není v silách jednotlivých DCM plnit v- echny tyto úkoly, zejména ty, které p edpokládají nízkoprahový p ístup a pé i o jednotlivce v obtífných situacích. Tyto úkoly áste n plní za ízení Charity R nebo salesián .

Vedle DCM, která jsou v každé diecézi a jsou obdobami ú ad i odd lení pro mládefl v diecézích sousedních zemí,⁶³ existují v eské republice také tzv. diecézní centra flivota mládeffe. Je to originální projekt, který má sv j p vod ufl v dob totality. První centrum tohoto typu vznikalo v 80. letech v severo eských P íchovicích. V 90. letech se tato centra etablovala ve v- ech eských ímskokatolických diecézích, krom plze ské diecéze. Diecézní centra flivota mládeffe (dále jen DCfM) se chápou jako domy, které jsou stále otev eny mladým lidem. Vyfladuje se, aby v takovém dom štrvale pracoval pro mládefl alespo jeden kn z ve spolupráci se stálým týmem.⁶⁴

š Úkolem kn ze spolu s týmem mladých lidí je p edev- ím ukazovat krásu opravdového flivota s Bohem a být skute ným domovem. To ve svém d sledku znamená, fle základní spole enství flující v dom (kn z a tým mladých lidí) usiluje o neustálou p ítomnost Krista zmrtvýchvstalého ve svém st edu.õ⁶⁵

Dokumenty Sekce pro mládefl BK povaflují spolupráci mezi DCM a DCfM za velmi d lefitou:

šDCfM poskytuje DCM oporu v flivém spole enství. Její význam spo ívá p edev- ím v osobním vedení mladých lidí a v p írozeném navazování p átelství. Tato spolupráce je právn vyjád ena tím, fle zodpov dný za DCfM je lenem DCM. DCfM poskytuje DCM zázemí, neustálou intenzivní zp tnou vazbu a tím ochranu p ed upadnutím do stereotypu.õ⁶⁶

⁶¹ Srov. *Pastora ní plán Sekce pro mládefl BK*, s. 28 ó 29.

⁶² Srov. DIECÉZNÍ CENTRUM MLÁDEFFE P Í BISKUPSTVÍ ESKOBUD JOVICKÉM, *Na- e cíle*, [online].

⁶³ bja-passau.de, ooe.kjweb.at.

⁶⁴ *Pastora ní plán Sekce pro mládefl BK*, s. 29.

⁶⁵ *Pastora ní plán Sekce pro mládefl BK*, s. 29.

⁶⁶ *Pastora ní plán Sekce pro mládefl BK*, s. 30.

2.1.4 Spolupráce s laickými zástupci za vikariáty

Laickým zástupcem se rozumí mladý člověk jmenovaný biskupem, který se dobrovolnický podílí na pastorační mládeži ve vikariátu.⁶⁷ Tito zástupci ovšem nejsou ve všech diecézích oficiálně jmenováni.⁶⁸ Proto se používá jak pojem vikariátní, resp. diecézní kanátní zástupce (tam, kde je oficiálně jmenován), tak pojem laický zástupce za vikariáty (ve vikariátech, kde oficiálně povolen není).

Laicí zástupci jsou mladí lidé, kteří chtějí pro farnost něco dodat. Často uflabsolvovali nebo právě absolvují kurz pro animátory. Svou službu vykonávají dobrovolně ve svém volném čase.

Od laického zástupce se očekává, že mu není lhostejné dítě ve farnosti a v jeho okolí. Snahou je se okolím nějakým způsobem ovlivňovat, vést a často bývá i zprostředkovatelem mezi knězem a mládeží. Spolupracuje s DCM a kaplanem pro mládež ve vikariátu/diecézním kanátu. Pomáhá knězi s aktivitami, které plánuje pro mládež. Pokud je laický zástupce oficiálně jmenován vikariátním zástupcem, jmenuje jej diecézní biskup na společný návrh kaplana a DCM. Jeho funkční období je stanoveno na dva roky.⁶⁹

Laický zástupce může na které aktivity pro mládež plánovat i sám, například společné výlety, večery mladých, kulturní a sportovní akce, dopisy mladým, návštěvy jednotlivých společenství, vikariátní weby, víkendová setkání, společenství mládeže i společnou modlitbu Taizé, písně, modlitbu, chválu, díky.⁷⁰

Laický zástupce navštěvuje ostatní animátory a kněze jednotlivých farností za účelem navázání osobních vztahů a lepšího poznání a pochopení místní situace. Mezi jeho úkoly patří také rozšiřování informací z DCM.⁷¹ Laický zástupce může DCM pomáhat organizovat různé akce pro mládež například doporučit další dobrovolníky na pomoc: je jakýmsi prostředníkem mezi DCM, DCfM a mládeží u nich ve vikariátu. Zve mladé lidi na akce DCM a DCfM a účastní se jich s nimi.⁷²

Také požadavky na vikariátního zástupce jsou poměrně vysoké:

š Vikariátní/diecézní kanátní zástupce musí splňovat tyto požadavky: láska k mladým lidem, touha a chuť se jim vnovat, zdravý jedinec, poctivý duchovní život, láska k církvi, jednota s biskupem, komunikativnost, schopnost spolupráce, organizační schopnosti (alespoň základní).⁷³

Podle dlouholeté pracovnice hradeckého DCM L. Horákové je význam vikariátních zástupců známy:

š Vikariátní/diecézní kanátní i laický zástupce znamená pro život mladých lidí velký přínos. Můžeme říci, že laický zástupce má v určitém dosahu na mládež ve farnosti, zapojení v život mládeže do aktivního života v církvi, podpora duchovního života mladých,

⁶⁷ Olomoucká arcidiecéze, ostravsko-opavská diecéze, královéhradecká diecéze.

⁶⁸ Pražská arcidiecéze, eskobudjovická diecéze, plzeňská diecéze, brněnská diecéze.

⁶⁹ Srov. HORÁKOVÁ, L. *Služba kaplan pro mládež a vikariátních zástupců mládeže*, nepublikovaný rukopis.

⁷⁰ Srov. HORÁKOVÁ, L. *Služba kaplan pro mládež a vikariátních zástupců mládeže*, nepublikovaný rukopis.

⁷¹ Srov. *Pastorační plán Sekce pro mládež BK*, s. 31.

⁷² Srov. rozhovory se 3 kaplany pro mládež na DSM v eských Budjovicích, 27.3.2015

⁷³ HORÁKOVÁ, L. *Služba kaplan pro mládež a vikariátních zástupců mládeže*, nepublikovaný rukopis.

*-ir-í nabídka doprovázení a svátostné služby, p íblífení mentality, pot eb mládefle a trend v globální pastoraci, lep-í zp tná vazba pro vedení diecéze.õ*⁷⁴

Podobná struktura práce s mládeží ve vikariátech funguje i v sousedním N mecku.innost, kterou u nás realizují šlai tí zástupciõ, realizují v N mecku dobrovolníci na plný úvazek. Rozvoj dobrovolné služby v oblasti pastorace mládefle ov-em p edpokládá doprovázení t chto lidí prost ednictvím profesionálních (placených) pastora ních pracovník . Také zde pot ebují dobrovolníci duchovní kompetenci ó flivot z víry.⁷⁵

2.2 Podpora a koordinace

Pastora ní plán Sekce pro mládeží p edpokládá, fe kaplan pro mládeží bude pracovat s mládeží vikariátu a bude informován o vzniku skupin mládefle a jejich za le ování do flivota ve farnostech.⁷⁶

Tento úkol je v na-ích podmínkách velmi náro ný, protofe kaplan pro mládeží v eské republice spravuje vřdy také své vlastní farnosti. V t chto farnostech slouží pravideln m-e svaté, je v kontaktu s místními v ícími a má p ehled o d ní ve farnostech. Není zde zvykem, fe by kaplan pro mládeží spravoval mén farností nefl jiný fará (administrátor). Proto mít navíc na starost mládeží z celého vikariátu je velmi náro né. asto se tedy stává, fe díky spolupráci s kn flími jsou kaplani jen jakýsi prost edníky. Informují kn ze o tom, co se chystá pro mládeží na r zných úrovních - vikariátní, diecézní, národní i nadnárodní. Zárove p edpokládají, fe kn flí tyto nabídky mládeží p edají a budou je informovat o tom, jak se situace u nich ve farnosti vyvíjí. Kaplan pro mládeží také p edpokládá, fe bude informován o tom, jak funguje mládeží ve farnostech. Jestli vzniklo nap íklad spole enství mladých, hudební skupina i zda se zapojují n jakým zp sobem do d ní ve farnostech, t eba vedením ministrant , p ípravou bohoslužeb atp.

Kaplan pro mládeží by na základ p ehledu o mládeží mohl nabídnout r zné kurzy pro animátory ve vikariátu nebo p ímo pro n kterou farnost, cofl m fe vyústit ve vznik spole enství. O zám ru zalofit kurz animátor , nebo jinou vzd lávací aktivitu, musí kaplan p edem informovat kn ze svého vikariátu. Informovanost je d leflitá také proto, fe v p ípad víkendových setkání švypadnouõ ú astníci o n kolik víkendech v roce ze flivota své farnosti.

Kaplan má mít p ehled o tom, co se d je v jeho vikariátu. P ichází s novými podn ty k práci s mládeží. Pastora ní plán Sekce pro mládeží od kaplana o ekává, fe pastoraci mládefle na území vikariátu *koordinuje*. šP i emfl koordinování je podstatnou prací manafler . Koordinování je asto chápáno jako sou ást organizování. Je neustále vykonávané. Pot eba koordinování totiř vychází z podstaty fungování organizací nebo sociálních skupin i sítí ó kařlá organizovaná skupina lidí pot ebuje vzájemnou koordinaci, aby dosáhla svých cíř . A koordinace je na bedrech lídra skupiny i managementu organizace.õ⁷⁷ Jifl vý-e jsme se zmínili o úskalí této funkce v situaci kaplana pro mládeží jako jednoho z kn flí vikariátu.

⁷⁴ HORÁ KOVÁ, L. *Sluřba kaplan pro mládeřla vikariátních zástupc mládefle*, nepublikovaný rukopis.

⁷⁵ Srov. *Leitlinien zur Jugendpastoral, Die deutschen Bischöfe, 20. September 1991*, s. 17.

⁷⁶ Srov. *Pastora ní plán Sekce pro mládeřl BK*, s. 31.

⁷⁷ MANAGEMENT MANIA, *Koordinování*, [online].

2.3 P ímá pastora ní práce

Kaplan pro mládeř je jako kařdý kn z poslán k tomu, aby vytvá el mystické spojení Krista a církve, aby hlásal Boří slovo ke v-em lidem a aby u il p ipodob ovat se ke Kristu. Jinak e eno, aby byl pastý em podle vzoru Krista, Dobrým pastý em, jehoř má i p edstavovat. Proto by kn z m l vřdy um t vykonávat ve-kerou svou innost s v domím svého kn flství. Slovy svatého Jana Boska, ře kn z z stává kn zem u oltá e a ve zpov dnici stejn jako ve -kole, na ulici i kdekoli jinde.⁷⁸

Základními prvky sluffby kaplana pro mládeř je být v bezprost edním kontaktu s mladými lidmi vikariátu. Vycházíme-li z dokument , jde o roli duchovního doprovázejícího naslouchajícího mládeř, sdílejícího s mladými lidmi jejich řivotní hledání.⁷⁹

Duchovní doprovázející a rádce

Specifikum kaplana pro mládeř spo ívá v jeho innosti duchovního doprovázení mladých lidí, které má rozli nou formu. Nejjednodu-eji e eno kn z zastává v této pozici roli doprovázejícího, který má úkol mladého lov ka, tedy doprovázeného, v jeho osobním řivot sm ovat ke správným řivotním rozhodnutím. Nejedná se o zp sob jakéhosi p ímého vedení, kdy doprovázející kn z rozhoduje pln o řivot doprovázené osoby, spí-e dává rady, podle nichř doty ný m ře své rozhodnutí nasarovat.⁸⁰

Duchovní doprovázení není pouhou jednorázovou záleřitostí, ale mnohem více se jedná o skute nost dlouhodobou, tedy dlouhodobých setkání, kdy doprovázející je nejen naslouchajícím a majícím odpov , není jen v pozici toho, kdo má autoritu; na druhou stranu není jen v pozici kamaráda i p ítele mladého lov ka. Toto doprovázení není pouhou formou psychoterapie, nelze jej ani zcela ztotřnit se svátostí sm íení. Duchovní doprovázení m řeme chápat jako pomoc v orientaci v duchovním řivot , což znamená řstát pospolu v up ínném hovoru s n kým, kdo krá í za autentickými hodnotami duchovního řivota, a potom i mořnost udělení svátosti sm íení, což je leckdy s doprovázením (nejen coby hlub-í rozpravou nad hledáním toho, jak si B h doty něho vede) spojeno.ř⁸¹

Duchovní doprovázení vyřladuje, aby ob strany, doprovázející a doprovázený, byly ve vztahu vzájemného porozum ní si a respektování se. Aby mohlo dojít duchovnímu doprovázení, je pot ebné, aby si ob strany sedly, a aby mohlo dojít k d v rnému sdělení, mnohdy je z ejmé, ře zvlá-t strana doprovázená musí řpat ovat doprovázejícího jako p irozenou autoritu, ke které vřhlíří v duchovním řivot .⁸²

V-e vř-e zmín né o duchovním doprovázení má dopad na kaplana pro mládeř. Aby byl v pastoraaci mládeř uřite ný, je nutné, aby v noval dostatek asu aktivitám r zného druhu (katecheze, tábory, posezení, p edná-ky, táboráky), aby mohl vzniknout mezi mládeří a kaplanem d v rný vztah, jenř má vyústit v duchovní doprovázení, které nesmí být vynuceno kaplanem pro mládeř.⁸³ D raz kladený na duchovní doprovázení má vést k tomu, aby kaplan pouze neorganizoval aktivity, ale na-el si as pro jednotlivé

⁷⁸ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Kn z, pastý a v dce farního spole enství*, s. 5 - 35.

⁷⁹ Srov. *Pastora ní plán Sekce pro mládeř BK*, s. 32 ó 33.

⁸⁰ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Kn z-sluffbník Bořího milosřdenství*, s. 32 - 35.

⁸¹ ALTRICHTER, M. *Teologické texty: Duchovní doprovázení mladého lov ka*. [online].

⁸² Srov. rozhovory se 2 kaplany pro mládeř na DSM v eských Bud jovicích, 28.3.2015.

⁸³ Srov. rozhovory se 3 kaplany pro mládeř na DSM v eských Bud jovicích, 28.3.2015.

mladé lidi. Jejich doprovázení totiž nespočívá jen v rozhovoru, ale také v osobní modlitbě doprovázejícího.

Častým důvodem mladých lidí k vyhledání duchovního doprovázení je rozlišení povolání. Mezi odpovědnými představiteli katolické církve se v současnosti rozšířil názor, že mladý člověk sám o sobě rozliší, zda Bůh volá, které se ho dotklo, směřuje k manželství, či jeho cesta vede k zasnoubení (kněžství, zasnoubení, svobodný stav, život v komunitě). Na tomto místě nechceme komentovat tento názor nebo s ním polemizovat. Výsledkem tohoto přehodnocení je obnovený důraz na duchovní doprovázení a další nové nároky na ty, kdo doprovázejí: *duchovní doprovázející by měl být natolik otevřený a vnímavý v ústředním Božím volání v mladém člověku, aby jej nenasměroval opačnou cestou než k té, ke které si Bůh volá dotyčného mladého člověka. Toto vyžaduje nutně lidskou zralost, která se prolíná s duchovní zralostí doprovázejícího.*⁸⁴

Duchovní doprovázení můžeme spatřovat jako potřebnou pomoc i radu člověku pro vnitřní život, tak i v různých každodenních situacích (společenských, rodinných, profesních) orientovanou světlým Kristovým evangelium.⁸⁵

⁸⁴ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Kněžský slufebníček Božího milosrdenství*, s. 32-57.

⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 52-53.

3 Podmínky a náplň činností kaplanů pro mládež a výzkumné –et –ení

Plán výzkumu

3.1 Vymezení problému a cíl výzkumného –et –ení

Výzkum realizovaný v rámci této bakalářské práce byl zaměřen na službu kaplanů pro mládež, tedy na kněze, kteří pracují s mládeží. Naším cílem bylo, abychom na základě úkolů, které jsme popsali v teoretické části, zjistili, jak často se kaplani pro mládež v naší mládeži, jaký mají pohled o mládeži svého vikariátu, zda spolupracují s ostatními kněžími, hnutími, DCM, účastní se vzdělávacích kurzů a co si představují pod pojmem animátor.

3.2 Metoda výzkumu - průběh a fáze výzkumného –et –ení

Ve výzkumné části jsem se rozhodla pro kvantitativní metodu výzkumu pomocí dotazníku. Disman uvádí mezi pozitivy dotazníku, že jde to vysoce efektivní technika, která může postihnout veliký počet jedinců při relativně malých nákladech. Anonymita je relativně přesvědčivá.⁸⁶ Nedostatkem dotazníkových –et –ení je obyčejně velmi nízká návratnost.⁸⁷ V našem případě však toto negativum neplatí. Protože jsem cíleně oslovila osobním mailem všechny kaplany pro mládež v České republice, na nich jsem získala kontakt, byla návratnost našeho dotazníku velmi dobrá.

Dotazník obsahoval 7 otázek: 4 uzavřené otázky a 3 otázky otevřené. Vzhledem k tomu, že podstatou kvantitativního výzkumu je štestování hypotéz⁸⁸, museli jsme také pro náš výzkum stanovit hypotézy.

Na základě studia problematiky a mých předchozích zkušeností v této oblasti jsem navrhla následující hypotézy.

Hypotéza 1: Kaplani pro mládež se v naší mládeži jednu až tři hodiny týdně.

Hypotéza 2: Vtina kaplanů pro mládež se setkává s ostatními faráři během roku a mluví s nimi o mládeži ve vikariátu/děkanátu.

Hypotéza 3: Ve všech vikariátech působí eholní společnosti nebo církevní hnutí, s nimiž kaplani pro mládež spolupracují.

Hypotéza 4: Studijní formy kurzy považují kaplani pro mládež za užitečné.

Hypotéza 5: Kaplani pro mládež kladně hodnotí spolupráci s DCM.

Výzkumné –et –ení proběhlo ve třech etapách:

V první etapě bylo potřeba sehnat kontakty na kaplany pro mládež z celé České republiky a vytvořit otázky do dotazníku, který jsem jí pak mohla dále použít.

V druhé etapě došlo k rozeslání dotazníků s doprovodným dopisem přes e-mail všem kaplanům pro mládež a čekala jsem na jejich odpovědi.

Ve třetí etapě (analýza) byla data vyhodnocena. Pro zpracování dotazníků jsem použila program Microsoft Excel 2003.

⁸⁶ DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost*, s. 141.

⁸⁷ Srov. DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost*, s. 141.

⁸⁸ DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost*, s. 76.

Výzkum probíhal od října 2015 do března 2016, kdy došlo k vyhodnocení a zpracování dotazníků .

3.3 Výzkumný soubor

Výzkum byl zaměřen na kaplany pro mládež v české republice a jejich práci s mládeží. Zjistila jsem pomocí diecézních center pro mládež a internetových stránek diecézí, kde v české republice by mlo být 79 kaplanů pro mládež. V litoměřické diecézi kaplani pro mládež jmenováni nejsou. Na některých internetových stránkách byly uvedeny zastaralé kontakty, proto jsem celkem rozeslala 86 dotazníků , z nichž se mi jich vrátilo 41 vyplněných. Měleme tedy říci, že návratnost dotazníků od kaplanů , kteří tuto funkci v současnosti vykonávají, je téměř 52%.

3.4 Metoda vyhodnocování dat

K vyhodnocení dotazníků jsem použila program Microsoft Excel 2003. První dvě otázky⁸⁹ jsem vyhodnotila a jejich výsledky zaznamenala pomocí grafů. Výsledky dalších otázek jsou graficky zaznamenány v tabulkách.

3.5 Příprava výzkumného nástroje

Mezi nejzákladnější etapy návrhu výzkumného nástroje patří příprava výzkumného nástroje z dotazníku (viz tabulka 1 s otázkami a variantami odpovědí):

Tab. 1

1. Kolik času za týden (průměrně) věnujete setkáním, bohoslužbám a rozhovorům s mladými lidmi?	a. méně než 1 hodinu b. 1-3 hodiny c. 4-8 hodin d. 9-16 hodin e. více než 16 hodin
2. S kolika kněžími z Vašeho vikariátu jste během posledního roku alespoň jednou mluvili o mladých lidech z jejich farností? (Rozhovory mohly probíhat jak individuálně, tak při společném setkání; nepočítá se do toho pouze strohá informace o připravovaných akcích.)	a. s nikým b. 1-2 c. 3-5 d. více než 5
3. Uveďte, v kterých farnostech existuje skupina mládeže, v kterých jsou pouze jednotlivci (kteří se organizovaně mimo nedělní bohoslužby nescházejí) a kde jsou farnosti, kde buď mladí lidé do kostela nechodí anebo o tom nevíte?	a. skupina mládeže (uveďte jména farností, u větších i počet skupin) b. mladí lidé jako jednotlivci (uveďte jména farností): c. nevím, o tom, že by v těchto farnostech chodili mladí lidé do kostela (jména farností):

⁸⁹ 1. Kolik času za týden (průměrně) věnujete setkáním, bohoslužbám a rozhovorům s mladými lidmi?
2. S kolika kněžími z Vašeho vikariátu jste během posledního roku alespoň jednou mluvili o mladých lidech z jejich farností? (Rozhovory mohly probíhat jak individuálně, tak při společném setkání; nepočítá se do toho pouze strohá informace o připravovaných akcích.)

4. Existují ve Vašem vikariátu řeholní společenství nebo církevní hnutí, které se věnují mládeži? Která to jsou?	a. Místo a název řádu, kongregace či hnutí
5. Jak hodnotíte užitečnost formačních a studijních setkání pořádaných Sekcí pro mládež ČBK?	a. velmi užitečné b. užitečné c. hodnotím jako užitečné, ale osobně mně to přináší málo d. ztráta času e. nepovažuji se za kompetentního k hodnocení f. nechci hodnotit
6. Jakou podporu Vám poskytuje diecézní centrum mládeže:	a. Dostatečná osobní podpora (dobrá spolupráce) b. Metodická podpora (materiály, školení) c. Osobní i metodická podpora d. Slabá podpora, malý kontakt e. Není pro mě oporou f. Nemohu se vyjádřit, nevím
7. Co si představujete pod pojmem „animátor“? (otevřená otázka: popište Vaši osobní představu spojenou s tímto pojmem)	

Otázku . 1 lze hodnotit z dvou hledisek ó na jedné stran odráží vn j-í podmínky práce kaplana (kolik asu m fle v novat svým úkol m kaplana pro mládeř), na druhé stran i vlastní aktivitu respondenta (kolik asu t mto úkol m skute n v nuje). Otázka . 2 jifl vypovídá spí-e o aktivit respondent. Bohufel se nepoda ilo rozli-ít po et rozhovor s kn flími p i individuálních setkáních od rozhovor v rámci vikariálních i jiných konferencích. Proto jsou výsledky v tomto ohledu patrn trochu zkreslené. Otázky . 3 a 4 sloufí spí-e k charakteristice vikariátu, v n mfl kaplan pracuje (mnofství skupin mládeře, výskyt eholních i jiných spole enství). Otázky 5 a 6 m ly respondenty motivovat k hodnocení spolupráce s významnými partnery (Sekce pro mládeř, DCM). Poslední otázka byla otev ená ó sloufíla spí-e k ov ení porozum ní pojmu šanimátorů u respondent .

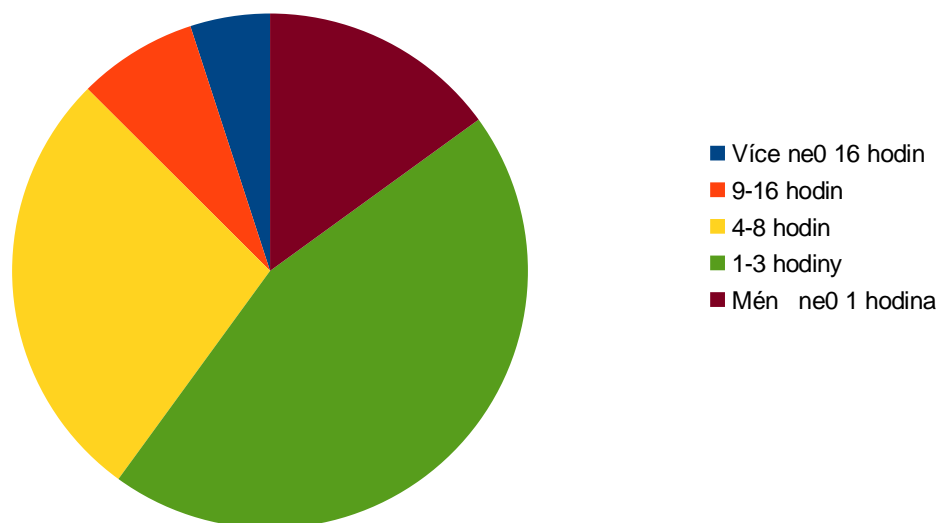
3.6 Výsledky dotazníkového –et ení

3.6.1 Aktivita kaplan pro mládeř

O aktivit kaplan pro mládeř vypovídaly první dv otázky: kolik asu respondenti mládeři v nují a s kolika kn flími o mladých lidech pravideln komunikují.

První otázka: Kolik asu za týden (pr m rn) v nujete setkáním, bohoslužbám a rozhovor m s mladými lidmi?

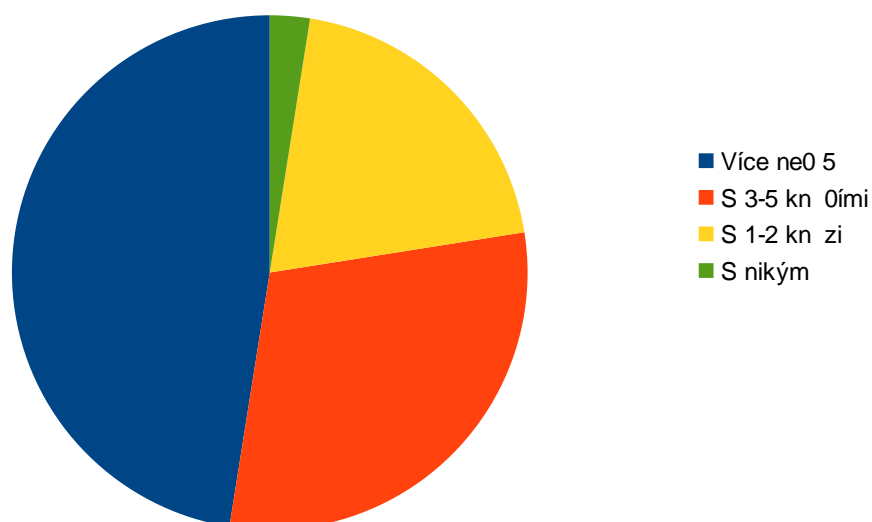
čas v novaný mláde0i

Na první otázku jsem obdržela 40 odpovědí. Odpovědi jsou znázorněny ve výše uvedeném grafu. **Více než 16 hodin se v novou mládež dva kaplani pro mládež, 9 - 16 hodin tři kaplani, 4 - 8 hodin tráví s mládeží 11 kaplan, 1 - 3 hodiny týdn tráví s mladými nejvíce kaplan, tzn. 18. Méně než jednu hodinu týdn se mladým v novu je 6 kaplan pro mládež.** Hypotéza 1 se nám v této otázce potvrdila. **Nejvíce kaplan pro mládež odpovídalo, že se mládeží v novu 1 až 3 hodiny týdn.**

Druhá otázka zněla: S kolika kněžskými z Vašeho vikariátu jste během posledního roku alespoň jednou mluvil o mladých lidech z jejich farností? (Rozhovory mohly probíhat jak individuálně, tak při společném setkání; nepočítá se do toho pouze strohá informace o připravovaných akcích.)

Komunikace s kněžskými

Také druhou otázku máme znázorněnou pomocí grafu, kde s více než 5 kněžími mluví o mládeži 19 kaplanů, tudíž nejvíce 19. S 3 - 5 kněžími mluví 12 kaplanů. S 1 - 2 kněžími o mládeži během roku mluví 8 kaplanů pro mládež. Nejméně 1 kněz (jeden) odpovídá, že s nikým. Zdá se, že kaplani pro mládež hodně komunikují s kněžími, ale není úplně jasné, jestli se jedná o individuální rozhovory, či se jedná o vikariátní (diakonátní) setkání kněží. V této otázce se nám potvrdila hypotéza 2, v níž kaplan se setkává s ostatními kněžími a mluví s nimi o mládeži.

3.6.2 Práce kaplanů pro mládež v závislosti na prostředí

Tato otázka: Uveďte, v kterých farnostech existuje skupina mládeže, v kterých jsou pouze jednotlivci (kteří se organizovaně mimo nedělní bohoslužby nescházejí) a kde jsou farnosti, kde buď mladí lidé do kostela nechodí anebo o tom nevíte?

Tuto otázku jsme zařadili do dotazníku proto, abychom mohli srovnávat nejen rozsah činnosti kaplanů v různých prostředích, ale také proto, abychom si udělali obrázek o diferencované úrovni pastoračních aktivit. A kolik v ní v nábožensky živějších oblastech je i více skupin mládeže, není tomu tak vždy. Na tom, do jaké míry je ve farnostech živá mládež, se totiž odrážejí i další faktory (slovení a atmosféra farnosti, aktivita faráře, aktivita kaplana pro mládež, geografická vzdálenost k dalším skupinám atd.). V rámci této bakalářské práce nebylo možné vytáhnout z této otázky a z korelace s ostatními otázkami maximum. Proto nabízíme v tabulce 3 sumarizaci výsledků otázek 1 - 4.

Tato otázka je zpracovaná v tabulce 3 v odstavci D. Uvedené číslo znamená počet skupin mládeže, které se scházejí v daném vikariátu (z důvodu zachování anonymity respondentů neoznají vikariáty jmény, ale pouze písmeny). Odpovědi na otázku, kde jsou mladí lidé v kostele jen jako jednotlivci a v kterých farnostech mladí do kostela nechodí vůbec, jsem se rozhodla nevyhodnocovat, protože struktura vikariátů je velmi různá a také forma zpracování odpovědí byla tak rozmanitá, že nebylo možné tato data zhodnotit.

Je-li k dispozici data ze všech vikariátů diecéze, ale pouze z těch, od jejichž kaplanů jsme obdrželi odpovědi. Na základě srovnání získaných dat s počtem farností podle webových stránek diecézí je možné vytvořit následující přehled viz Tabulka 2.

Tab. 2.

Diecéze	Celkový počet farností v diecézi	Počet zkoumaných farností	Uvedený počet skupin mládeže	Průměrný počet skupin mládeže na 100 farností
Brno	451	175	26	15
Olomouc	418	125	45	36
Ostrava-Opava	275	195	57	29
Č. Budějovice	354	220	18	8
Hradec Králové	265	66	7	11
Plzeň	*68 (325)	29	4	14
Praha	*145 (378)	27	12	44
Celkem	1976	837	169	20

* Souhrnný počet farností, v závorce uveden historický počet farností.

Z tohoto pohledu můžeme usoudit následující souvislosti:

- 1) **Nejúplněnější informace** (o nejvíce farnostech) jsme získali od kaplanů z **ostravsko-opavské (o 70% farnostech) a z eskobud jovické diecéze (62%), nejméně pak z pražské arcidiecéze (19%) a z královéhradecké diecéze (25%).**
- 2) V celonárodním pohledu se jeví jako **nejvíce olomoucká arcidiecéze**, v níž připadá **na 100 farností 36 skupin mládeže**, a **opavsko-ostravská diecéze**, kde můžeme počítat průměrně s **29 skupinami na 100 farností**.
- 3) **Údaje z pražské a plzeňské diecéze nejsou srovnatelné s ostatními diecézemi české církevní provincie, protože součástí farností je mnohem méně, než byl jejich historický počet** (Praha 38%, Plzeň 21%); v ostatních diecézích odpovídá počet farností průměrnému rozdělení.
- 4) Na základě tohoto srovnání lze tedy určit, že **nejméně skupin na 100 farností je v eskobud jovické, plzeňské a brněnské diecézi. Údaje z královéhradecké diecéze a pražské arcidiecéze jsou natolik neúplné, že je nemůžeme považovat z kvantitativního hlediska za relevantní.**

Tab. 3

Diecéze	Vikariát/ děkanát	Počet farností	Počet skupin ve vikariátu	Čas věnovaný mládeži	Komunikace s kněžími během roku	Řehole	Hnutí
Olomoucká	A	15	2	< 1	3-5 kn	0	0
	B	10	9	4-8	3-5 kn	1 (MIC)	0
	C	15	12	1-3	3-5 kn	1 (CMSSpS)	Neokatec humenáti, Fokoláre
	D	15	7	1-3	3-5 kn	1 (SchP)	0
	E	14	0	1-3	> 5 kn	0	0
	F	15	4	4-8	1-2 kn	0	0
	G	28	5	1-3	1-2 kn	0	0
	H	13	6	< 1	> 5 kn	1 (SDB)	Vysokošk olské hnutí RR49
Ostravsko- opavská	A	11	11	4-8	1-2 kn	1 (CSsR)	0
	B	8	0	1-3	1-2 kn	0	0
	C	22	11	1-3	3-5 kn	0	0
	D	25	1	< 1	3-5 kn	0	0
	E	21	9	4-8	1-2 kn	1 (SDB)	0
	F	28	1	9-16	> 5 kn	3 (OFMConv, SCB, OSE)	0
	G	18	12	< 1	> 5 kn	0	0
	H	27	6	4-8	3-5 kn	0	0
Brněnská	CH	35	6	1-3	3-5 kn	2 (Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka, OFMCov)	0
	A	20	3	< 1	3-5 kn	0	0
	B	27	0	4-8	> 5 kn	0	0
	C	32	7	1-3	1-2 kn	0	0

	D	20	0	> 16	> 5 kn	0	0
	E	32	8	1-3	> 5 kn	0	0
	F	27	0	1-3	> 5 kn	0	0
	G	17	8	9-16	> 5 kn	0	0
Plzeňská	A	9	0	4-8	> 5 kn	5 (SDB, FMA, OFM, OMI, Koinonia)	0
	B	9	1	4-8	1-2 kn	0	0
	C	11	3	1-3	0	0	0
Královéhra decká	A	22	3	1-3	0	1 (FMA)	0
	B	14	2	1-3	> 5 kn	1 (OPraem)	0
	C	18	0	1-3	> 5 kn	0	0
	D	12	2	1-3	3-5 kn	1 (KMBM)	0
Českobudě jovická	A	37	3	> 16	> 5 kn	1 (SCB)	0
	B	38	4	9-16	> 5 kn	0	0
	C	26	6	4-8	> 5 kn	2 (CJ, OSFGr)	0
	D	29	1	1-3	> 5 kn	0	0
	E	29	3	< 1	> 5 kn	0	0
	F	61	1	1-3	> 5 kn	2 (OFMCap,d e ND)	0
Pražská	A	5	2	1-3	3-5 kn	0	0
	B	6	6	4-8	1-2 kn	0	0
	C	16	4	4-8	3-5 kn	0	0

Na tvrtou otázku: Existují ve Vašem vikariátu eholní spole enství nebo církevní hnutí, které se v nují mládefi? Která to jsou?

Odpov di na otázku jsem zaznamenala v tabulce 3, v odstavci G a H, kde pod písmenem G najdeme eholní ády, které se v nují mládefi a pod písmenem H hnutí v daném vikariátu. Z tabulky m feme pozorovat, fe mládefi se více v nují eholní ády neffhnutí. Ve v t-í ásti vikariát fádne eholní ády ani hnutí nejsou. Proto se nám hypotéza 3 nepotvrdila.

3.6.3 Spolupráce kaplan pro mládefi se Sekcí pro mládefi a DCM

Otázka íslo p t: Jak hodnotíte uflite nost forma ních a studijních setkání po ádaných Sekcí pro mládefi BK?

Tab. 4

Velmi užitečné	12
Užitečné	12
Málo užitečné pro mě	4
Nechci hodnotit	3
Nejsem kompetentní	8
Ztráta času	1

Pátá otázka je zpracovaná v tabulce 4, kde si m feme v-ímnout, fe ze 40 respondent 24 odpov d lo kladn , 11 se nevyjád ilo a 5 odpov d lo záporn . V této otázce se nám potvrdila hypotéza 4. Jelikofl v t-ina kaplan pro mládefi považuje setkání za uflite ná.

Třetá otázka se zabývala podporou DCM. P esné zn ní otázky: Jakou podporu Vám poskytuje diecézní centrum mládefe?

Tab. 5

Hodnotí kladně	35
Hodnotí negativně	5

Otázku, zabývající se podporou DCM pro kaplany mládefe jsem srovnala v tabulce. Jedná se o tabulku 5, kdy 35 kaplan hodnotí spolupráci s DCM kladn a 5 kaplan negativn . V -esté otázce se nám potvrdila hypotéza 5. Kaplani považují spolupráci s DCM za kladnou. DCM jim poskytuje dostate nou podporu.

Poslední otázka zn íla: Co si p edstavujete pod pojmem šanimátor ō?

Tato otázka byla otev ená a odpov di byly zajímavé a r znorodé, proto jsem ke zpracování pouflila také tabulku. V první ásti z odpov dí vypisují, jaké by m í mít animátor vlastnosti. V druhé ásti naopak p edstavy o tom, co animátor d ílá. Zpracování otázky se nachází v následující tabulce 6.

Tab. 6

Jaké má mít vlastnosti	Co dělá
Povzbuzuje, oživuje.	Spolupracuje s knězem, ale i s ostatními lidmi.
Osobní víra.	Dává dohromady lidi k vytvoření společenství.
Mladý člověk.	Vede společenství.
Nadšený pro mladé lidi, zapálený pro věc.	Oslovuje mladé lidi, koordinuje je.
Dokáže nadchnout.	Věnuje se druhým lidem.
Cít pro druhé.	Pomáhá při akcích, animuje aktivity.
Primus inter pares. = První mezi rovnými.	Hledá dary druhých lidí.
Zodpovědný.	Slouží ve farnosti, církvi.
Ochotný.	Má vize, nápady, hledá cestu.
Aktivní laik.	Předává zkušenosti, vědomosti druhým.
Kreativní.	Svědčí o své víře, žije radostně, modlí se za druhé.
Samostatný.	Organizuje, vytváří program.
Odvážný.	Učí, vychovává.
	Zapojuje ostatní do činnosti, motivuje.
	Chce se vzdělávat v oboru.
	Zajímá se o budoucnost církve.
	Funguje jako spojka mezi knězem a mladými lidmi.

Z odpovídek, které jsou výše zaznamenány, jsem došla k závěru, že nikdo z respondentů neví, co přesně znamená slovo animace z pedagogického hlediska. Animátora chápou jako člověka, který je aktivní, vedoucí společenství i je výrazně aktivní ve skupinách. Animátor je chápán ve všech dimenzích - duchovní, organizační ale i pedagogicky.

3.6.4 Pastorační práce editelů diecézního centra

Do zvláštní skupiny musíme zařadit pastorační práci editelů diecézního centra, který byl dříve kaplan pro mládež a nyní má přehled o pastorační práci mládeže v celé diecézi. Část odpovědí je zaznamenána v tabulce 7.

Tab. 7

Kolik času věnujete za týden mladým lidem?	> 16 hodin
Jak hodnotíte užitečnost formačních a studijních setkání?	užitečné
Co si představujete pod pojmem „animátor“?	Ten, který oduševňuje, který se snaží o živý vztah s Pánem Ježíšem – žije se Eucharistií, pravidelnou svátostí smíření, a dává alespoň něco ze svého času a schopností do služeb mladým lidem – ten, který se snaží žít svou víru radostně a dokáže klidně o ní svědčit i druhým – nejen svým životem, ale i slovem.

Vidíme, že editel centra pro mládež má kromě ostatních aktivit i čas na mládež. Dá se říci, že odpoví > 16 hodin za týden odpovídá plně úvazku. Uvádí také, že v diecézi existují například dva muftské úřady (Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti, Salesiáni Dona Bosca) a jeden fenečský úřad (Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského).

3.7 Interpretace výsledk

Na základ hypotéz, které jsem si stanovila na začátku výzkumné části, jsem došla k následujícím odpovědím.

První hypotéza se nám potvrdila odpověďmi na první otázku. Z výsledků je jasné, že kaplani pro mládež tráví s mládeží nejčastěji 1 až 3 hodiny za týden.

Druhá hypotéza zněla, že kaplani pro mládež se setkávají s ostatními kněžími a mluví s nimi o mládeži. Tato hypotéza se nám potvrdila. Pouze jeden odpovídající uvedl, že s ostatními kněží o mladých nemluví.

Na třetí hypotézu jsem našla odpověď ve čtvrté otázce a tato hypotéza se nám nepotvrdila. Ve všech vikariátech neprobíhá společná nebo církevní hnutí, s nimiž kaplani pro mládež spolupracují. Ve většině vikariátech se hnutí podle dotazníku nevyskytují.

čtvrtá hypotéza se nám potvrdila. Kaplani považují studijní formální kurzy za užitečné.

Poslední hypotéza, která se týkala DCM, se nám také potvrdila. DCM poskytuje kaplanům pro mládež oporu a kaplani tuto spolupráci kladně hodnotí. DCM jim poskytuje jak osobní, tak i metodickou podporu.

Z výše zhodnocených hypotéz vidíme, že z pěti hypotéz se nám čtyři potvrdily a pouze jedna hypotéza nebyla potvrzena.

Cílem bakalářské práce bylo, abychom na základě úkolů, které jsme popsali v teoretické části, zjistili, jak často se kaplani pro mládež vrací k mládeži, jaký mají pohled o mládeži svého vikariátu, zda spolupracují s ostatními kněžími, hnutími, DCM, účastní se vzdělávacích kurzů, a co si představují pod pojmem animátor.

Na základ výzkumu lze říci, že kaplani pro mládež se mládeži vrací nejčastěji 1-3 hodiny týdně; pohled o mládeži ve vikariátu mají (ví, kde se ve vikariátu schází skupiny mladých, jsou s nimi v kontaktu); spolupracují a komunikují s ostatními kněží z vikariátu o mládeži; spolupracují také s hnutími a hnutími, DCM; studijní formální kurzy hodnotí jako užitečné, tudíž předpokládám, že se jich účastní. Také jsem začala pohlížet na pojem animátor jinak než jen z pedagogického hlediska. Tento slovník je důležitý opravdu všude.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá službou kaplanů pro mládež v České republice. Pomocí nashromážděné literatury jsem vytvořila náhled do této problematiky. Cílem bakalářské práce byla pastorálně teologická analýza práce kaplanů pro mládež v ČR.

V první kapitole jsem charakterizovala mládež, jak ji můžeme definovat především z psychologického hlediska - vývojové psychologie. Dále pojednávám o době adolescence a rané dospělosti. Další pojem, který jsem zde vysvětlila a popsala, je cílová skupina, se kterou by měl kaplan pro mládež pracovat. Poslední termín, který jsem charakterizovala v této kapitole podle CIC, je funkce kaplana pro mládež.

V kapitole druhé jsem se zabývala úkoly kaplana pro mládež, které jsou definované na základě Pastoračního plánu Sekce pro mládež. Úkoly zde dělím na spolupráci, podporu a koordinaci a pomocí pastorační práce. Spolupráci dále dělím na spolupráci s kněžími (je zde dlejší komunikace), eholními společnostmi a hnutími (obohacují pastoračníinnost církve, jsou obohacem farních společností), DCM, DCfM (je dlejší jak spolupráce kaplanů pro mládež a DCM, DCfM, tak také spolupráce mezi DCM a DCfM) v neposlední řadě také spolupráce s laickými zástupci za vikariáty (laický zástupce pracuje dobrovolně a je zprostředkovatelem mezi mládeží a kaplanem). Podpora a koordinace předpokládá, že kaplan je informován o aktivitách pro mládež ve vikariátu (například může zorganizovat animátorský kurz atd. a dle sledkem toho může dojít k vytvoření nějakého nového společenství). Pomáhá pastorační práce o kaplan je také poslán k tomu, aby vytvářel spojení Krista a církve. Zastává roli doprovázející, to znamená, že má mladého člověka vést ke správným životním rozhodnutím.

Ve třetí kapitole jsem na základě výzkumu zjistila, jak se daří kaplanům plnit jejich úkoly, kolik mají času se vnovat cílové skupinám a podobně. Po analýze odpovědí jsem zjistila, že kaplani pro mládež se vnovují mládeži každým podle svých časových možností, nejčastěji však jednu až tři hodiny za týden. Mají však přehled o mladých lidech ve vikariátu. Spolupracují s ostatními kněží z vikariátu, mluví s nimi o mládeži. Tam, kde je to možné, spolupracují i s eholními ády, hnutími nebo DCM. Proto, aby se neustále vzdělávali, navštěvují studijní formy kurzy pořádané BK, které hodnotí jako užitečné.

Na základě výsledků výzkumu jsem učinila závěr, že kaplani pro mládež vykonávají své úkoly s domitím. Daří se jim tato služba plnit i přes jejich vytížení ve farnostech. Kaplani se vnovují mládeži, mají přehled o dění ve vikariátu (dikanátu), spolupracují a komunikují s kněžími z vikariátu o mládeži a o aktivitách, které se pro ni připravují. DCM kaplanům poskytuje dostatečnou podporu, a proto kaplani tuto spolupráci považují za kladnou. Každý kaplan pro mládež také charakterizoval a vysvětlil, co si myslí, že znamená pojem animátor. Myslím si, že cíl práce pastorálně teologická analýza práce kaplanů pro mládež se podařilo naplnit.

Seznam poufíté literatury

Ti-t né publikace

BALÍK, J. *Na cest s mladými: O slufb církve mladým lidem*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2004, ISBN 80-86025-76-4.

Budoucnost církve: asopis pro podporu pastorace mládefle. Církev v dialogu s novými generacemi v aktuálním kontextu naléhav vyfladujícím výchovu, íslo vydání 2, ro ník XXII. Praha 6, Asociace k es anských sdrufení mládefle, o.s. a Sekce pro mládefl BK, 2015, ISSN 1806-8131.

CLEMENS, J. *Nasazení církve pro mladé od Jana Pavla II. k papeffi Franti-kovi*. 1. vyd. Praha: sekretariát Sekce pro mládefl BK a AKSM, 2015. ISBN 978-80-260-7426-7.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: P íru ka pro uffiivatele*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-141-2.

DUCHO , B, TMAFRÁNKOVÁ J. *Management: Integrace tvrdých a m kkých prvk ízení*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-003-4.

Ed. BALÍK, J. *Dar spole enství církve*. 1. vyd. Praha: Sekretariát Sekce pro mládefl BK a AKSM: Karmelitánské nakladatelství, 2015. ISBN 978-80-906143-0-7 (eská biskupská konference. Praha), ISBN 978-80-906142-1-5 (Asociace k es anských sdrufení mládefle. Praha).

ERIKSON, H., E. *fivotní cyklus roz-í ený a dokon ený. Dev t v k lov ka*. 2. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-262-0786-3.

HRDINA, A. *Kanonické právo*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2.

KAPLÁNEK, M. *Animace: studijní text pro p ípravu animátor mládefle*. 1. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0565-4.

KAPLÁNEK, M. *Pastorace mládefle: studijní texty pro pracovníky s mládeffl*. 1. vyd. Praha: Salesiánská provincie Praha, 1999. ISBN nevedeno (pro vnit ní pot ebu).

Kodex kanonického práva, kánon 564.

KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Kn z, pastý a v dce farního spole enství*. Praha: Sekretariát eské biskupské konference 2002. ISBN nevedeno (pro vnit ní pot ebu).

KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Kn z - slufební Boffího milosrdenství. Pom cka pro zpov dníky a duchovní v dce*. 1. vyd. Praha: Katolický týdeník s.r.o, 2012. ISBN 978-80-86615-28-8.

- LECHNER, M. *Pastoraltheologie der Jugend: geschichtliche, theologische und kairologische Bestimmung der Jugendpastoral einer evangelisierenden Kirche*. 1. Aufl. München: Don Bosco Verlag, 1992. ISBN 37-698-0687-5.
- MARTÍNEK, M. *Ztracená generace: O duchovním dialogu mezi českou mládeží a katolickou církví*. 1. vyd. Svitavy: Trinitas, 2006. Studium (Křesťanská akademie v Olomouci), 190. ISBN 80-868-8514-3.
- PAVLAS, I., VAŠKUTOVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Pro studenty učitelství a vychovatelství*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 1999. ISBN 80-7042-153-3.
- PLAMÍNEK, J. *Vedení lidí, týmů a firem a Praktický atlas managementu*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3664-8.
- PRACOVNÍ SKUPINA SEKCE PRO MLÁDEŽ. *Pastorální plán Sekce pro mládež české biskupské konference*. 1. vyd. Praha: Sekretariát české biskupské konference, 2002. ISBN neuvedeno (pro vnitřní potřeby).
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- TONELLI, R. *Pastorale giovanile: Dire la fede in Gesù Cristo nella vita quotidiana*. 1. vyd. Roma: LDC, 1987. ISBN 88-213-0139-7.
- TRETERA, R., J. *Církevní právo*. Praha: Jan Krigl, 1993. ISBN neuvedeno.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II. Dosplost a stáří*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1318-5.

Internetové zdroje

- ALTRICHTER, M. *Duchovní doprovázení mladého člověka*. [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2009-2/Duchovni-doprovazeni-mladeho-cloveka.html>>.
- Etapy vývoje člověka*. [online]. [cit. 2016-02-22]. Dostupné na WWW: <<http://projekt21.cz/dokumenty/jazyk/mluveni/vyvoj%20cloveka.pdf>>.
- Kaplani pro mládež*. [online]. [cit. 2016-02-01]. Dostupné na WWW: <http://brno.signalny.cz/?page_id=1803>.
- Koordinování*. [online]. [cit. 2016-02-17]. Dostupné na WWW: <<https://managementmania.com/cs/koordinovani>>.

Na-e cíle. [online]. [cit. 2016-01-25]. Dostupné na WWW:
< <http://dcm.bcb.cz/DCM-CB> >.

ády a kongregace. [online]. [cit. 2016-01-25]. Dostupné na WWW:
< <http://www.cirkev.cz/cs/rady> >.

škola modlitby. [online]. [cit. 2016-01-17]. Dostupné na WWW:
< <http://www.farnostzidenice.cz/aktuality/oznameni/91-skola-modlitby> >.

Ostatní zdroje

DIÖZESE INNSBRUCK. *Konzept für die Kinder ó und Jugendseelsorger auf Dekanatsebene*, nepublikovaný rukopis.

Duchovní doprovázející a rádce. Rozhovor se 2 kaplany pro mládeř, DSM v eských Bud jovicích, 28.3.2015.

Duchovní doprovázející a rádce. Rozhovor se 3 kaplany pro mládeř, DSM v eských Bud jovicích, 28.3.2015.

HORÁ KOVÁ, L., *Sluřba kaplan pro mládeř a vikariátních zástupc mládeře.* [cit. 2015-11-10], nepublikovaný rukopis.

Kaplaní pro mládeř. Dotazníky od kaplan pro mládeř v eské republice, k bakalá ské práci, v eské republice, 9.3.2015.

DIE DEUTSCHEN BISCHÖFTE. *Leitlinien zur Jugendpastoral*, 20. September 1991.

MÜNZNER, M., *Bachelor-Arbeit*. Linz, 31.3.2015, nepublikovaný rukopis.

Spolupráce s laickými zástupci za vikariáty. Rozhovor se 3 kaplany pro mládeř na DSM v eských Bud jovicích, 27.3.2015.

Spolupráce s eholními spole nosti a hnutími. Rozhovor se 4 kaplany pro mládeř, DSM v eských Bud jovicích, 27.3.2015.

Seznam příloh

Příloha I. Pastorační plán Sekce pro mládež, 5.3.6 Kaplan pro mládež.

P ílohy

P íloha I. Pastora ní plán Sekce pro mládefl, 5.3.6 Kaplan pro mládefl

O slufb kaplana hovo í obecn Kodex kanonického práva jako o kn zi, *který je pov ený pastora ní pé í o n které spole enství nebo zvlá-tní skupinu k es an* , jehofl jmenuje ordiná a který má mít v-echna pov ení, která vyfladuje ádná pastora ní pé e. Ustanovení kaplanem pro mládefl obdrflí kn z od svého biskupa. Pracuje pod jeho vedením a pod vedením diecézního centra pro mládefl a má zejména tyto úkoly:

1. Být blízko mladým lidem a mít prostor pro osobní kontakt s nimi. Jde o kn ze p edev-ím v roli duchovního doprovázejícího, naslouchajícího mládeflí, sdílejícího s mladými lidmi jejich flivotní hledání. Musí být schopen p edávat evangelium nezkreslen a vhodnou formou.
2. Nav-ttovat kn ze svého vikariátu a hovo ít s nimi o mladých lidech v jejich farnostech a o mofnostech, které se pro práci s mládeflí nabízejí.
3. P í vikariátních konferencích seznamovat kn ze se situací pastorace mládefle a s innostmi plánovanými ve vikariátu i na diecézní, národní a mezinárodní úrovni. Podporovat a koordinovat práci s mládeflí ve vikariátu a podrobn zmapovat situaci mládefle ve farnostech.
4. Pomáhat ve spolupráci s místním duchovním správcem farním skupinám mládefle zejména p í výb ru a formaci animátor , podporovat vznik t chto skupin a jejich za len ní do flivota farnosti.
5. Spolupracovat a koordinovat slufbu mládeflí s eholními spole nostmi a hnutími, pokud v d kanátu mezi mládeflí p sobí.
6. Zú astovat se pravidelných forma ních a studijních setkání pracovník pro mládefl. Speciální slufba vyfladuje studium a formaci, kterou zaji-uje Sekce pro mládefl BK speciálním kursem.
7. Spolupracovat s DCM a DCfM a ú astnit se pracovních setkání kaplan pro mládefl na diecézní úrovni.
8. Spolupracovat s laickými zástupci za d kanáty.

Poznámka:

V diecézích, kde není dostatek kn flí pro ustanovení kaplan pro mládefl, se zdá vhodné zapojit do této innosti laiky jako pastora ní asistenty pro mládefl ve vikariátu (d kanátu). Ti mají obdobnou pracovní nápl a úkoly jako kaplani pro mládefl. Dá se po ítat, fle by se podíleli i na katechizaci d tí a mládefle, zvlá-t st edo-kolské. Jejich stálá formace je zaji-ována stejným zp sobem jako u kaplan .

Abstrakt

MARTANOVÁ, L. *Služba kaplan pro mládež*. České Budějovice, 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce doc. M. Kaplánek, Th.D.

Klíčová slova: mládež, adolescence, raná dospělost, cílová skupina, kaplan pro mládež, spolupráce, podpora a koordinace, písmá pastorační práce, duchovní doprovázení.

Bakalářská práce se zabývá službou kaplan pro mládež v České republice. V teoretické části definuje pojem mládež, kaplan pro mládež a cílovou skupinu, kterou se kaplan pro mládež zabývá. Dále zde popisuje a vysvětluje úkoly kaplana pro mládež popsané podle Pastoračního plánu Sekce pro mládež České biskupské konference.

Praktická část obsahuje vyhodnocení dotazníků od kaplan pro mládež z České republiky. Vyhodnocuje zde, kolik jsou v různých vikariátech/děkanátech mládež, jak často hovoří o mládeži s ostatními kněžími, sledují spolupráci kaplan pro mládež s ehoelními společenstvími, DCM, DCfM a laickými zástupci za vikariát/děkanát.

Abstract

Chaplains service for youth.

Keywords: Youth, adolescence, early adulthood, group, chaplain for youth, cooperation, support and coordination, direkt pastoral work, spiritual accompaniment.

This thesis deals with chaplain service for youth in Czech Republic. In the theoretical part I define concept of youth, chaplain for youth and group, with which chaplain for youth works. Next I describe and explain tasks of chaplain for youth according to Pastoral Plan Department for Youth Czech Bishops' Conference.

Practical part contains evaluation of questionnaires from chaplains for youth from Czech Republic. I evaluate here, how much time chaplains for youth pay for youth in different vicarages/deaneries, how often they speak about youth with others priests, I observe collaboration of chaplains for youth with monastic communities, DCM, DCfM and lay representatives for the vicariate/deaneries.